

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра історії, теорії мистецтв та виконавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В.

С. В. Гаврилюк

2015 р.

**МЕТОДИКА І ПРАКТИКУМ РОБОТИ З ВОКАЛЬНИМ
АНСАМБЛЕМ
РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки магістра
спеціальності: 8.02020401 “Музичне мистецтво”**

Робоча програма навчальної дисципліни “Методика і практикум роботи з вокальним ансамблем” для студентів за спеціальністю 8.02020401 “Музичне мистецтво”

5 вересня 2015 року. – 16с.

Розробник:

Зарицька А. А., асистент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства

Рецензент: Гордійчук А. М. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичний інструментів, заслужений діяч мистецтв України

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства протокол № 2 від 18 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: Чепелюк В. А.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інститут мистецтв протокол № 2 від 14.10 2015 р.

Голова науково-методичної комісії факультету Шиманський П.Й.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 3 від 18.11. 2015р.

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ

Ансамблевий спів – один з найбільш розповсюджених і загальнодоступних форм художньої діяльності людей. Її основним змістом є художньо-правдиве і багатогранне відображення життя народу, його думок і почуттів, світогляду та ідеалів. Мистецтво ансамблевого співу не лише сприяє розширенню історико-культурного світогляду, задоволенню пізнавальних інтересів, розвитку інтелектуальних сил, творчих здібностей, але й відкриває перед людиною перспективу нескінченного удосконалювання, прямування до істини, добра, краси, надає їй можливість емоційно-чуттєвого осягнення національних і загальнолюдських основ духовно-морального буття.

Робоча програма навчальної дисципліни “Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 8.02020401 ”Музичне мистецтво”.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 11	0202 Мистецтво 8.02020401 Музичне мистецтво	Вибіркова
Модулів 4	магістр	Рік підготовки: 5,6
Змістових модулів 4		Семестр: 9-11
ІНДЗ: немає		Лекції – 20
Загальна кількість годин- 330		Практичні заняття 52
Тижневих годин		Лабораторні заняття 36
Аудиторних: 9 семестр-4 год.; 10 семестр-1 год.; 11 семестр-1,5 год.		Самостійна робота 202
самостійної роботи: 9 семестр-8 год; 10 семестр - 1 год.; 11 семестр – 3 год.		консультації 20
консультації: 9семестр - 0,5; 10-11семестр – 0,25.	Форма контролю: диф. залік – 9 семестр екзамен – 11 семестр	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем" є комплексне формування керівника художніх колективів вокально-ансамблевого жанру, який володіє методикою роботи з ансамблем, знає специфіку співочих манер і виконавських стилів, специфіку дитячих голосів для подальшої роботи викладачем музики в загальноосвітній школі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

1. Вивчення високохудожнього репертуару, різнохарактерного за змістом, жанром та стилем, що сприяє естетичному та духовному розвитку учнів.
2. Розвиток слухових і вокально-ансамблевих навичок: підвищення гостроти мелодичного та гармонічного слуху, поліпшення інтонації, розвиток почуття ритму, музичної пам'яті, оволодіння співочим диханням, прийомами звукоутворення, набуття навичок співу в ансамблі.
3. Прищеплення навичок свідомого, активного, глибокого, реалістичного, художнього виконання ансамблевих творів через розкриття ідейно-художнього змісту, виявлення засобів музичної виразності, обґрунтування виконавської інтерпретації.
4. Опрацювання студентами методів і прийомів практичної роботи з ансамблем на заняттях з вокальним ансамблем.

Всі ці завдання взаємозв'язані і реалізуються в єдиному навчально-виховному процесі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретичні та методологічні підходи, принципи у галузі музичного виховання як основу практичної творчої діяльності художньо-виконавської роботи в ансамблі;

- методику та специфіку організації творчих колективів різних напрямів;

- завдання вокально-ансамблевої технології;

вміти:

- працювати з новою методичною літературою і творчо використовувати її;
- практично засвоїти навички розспівування та підбору вокально-ансамблевих вправ;

- практично володіти навичками досягнення основних елементів ансамблевої звучності;

- організовувати та керувати учбовим процесом у ансамблевому класі.

Важливе значення має організація індивідуальної та самостійної роботи студента. На кожному етапі навчання педагог повинен сприяти розширенню можливостей студента щодо самостійного опрацювання творів як чинника його творчого зростання. Формування професійної майстерності майбутнього фахівця повинно відбуватись у нерозривній єдності художньої та технічної сторони виконавського мистецтва, що передбачає особливу увагу до вибору репертуару – його жанрової та стильової різноманітності. Студент повинен навчитись визначати головне в художньому змісті вокально-ансамблевого твору, порівнювати подібні та різні за характером твори, розвивати емоційну сферу виконавців, поряд з професійною майстерністю виховувати художнє

мислення, педагогічні здібності, оскільки він є інтерпретатором твору, що виконується, носієм художньо-естетичних смаків.

Рекомендована науково-методична література охоплює теоретичну та практичну сторони, список творів для практичних занять студентів.

Матеріал дисципліни протягом кожного семестру структурується на два змістові модулі, результати вивчення яких демонструються двічі за семестр під час модульного контролю.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 330 год. / 11 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методичне та практичне значення роботи з вокальним ансамблем.

Тема 1. Предмет і завдання курсу “Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем”.

Зміст теми передбачає визначення «методика», «практикум роботи з вокальним ансамблем», «виховання співака». Зв'язок методики роботи з вокальним ансамблем з іншими нормативними та вибірковими дисциплінами, з педагогічною та асистентською практикою. Специфіка та педагогічна спрямованість роботи з народними та естрадними вокальними ансамблями. Ознайомлення з новітніми досягненнями з методики вокально-ансамблевої роботи.

Тема 2. Поглиблення навичок системного аналізу ансамблевого звучання.

Ретельний аналіз гармонії, темпу, вокальної фрази, загального динамічного плану, кульмінації на прикладі вибраного твору. Художній, завершальний період роботи над вокальними творами. Вплив фразування, логічних аспектів, динамічного розвитку на виявлення внутрішнього змісту твору та передачі художнього образу.

Змістовий модуль 2. Вдосконалення виконавської майстерності вокального ансамблю під час практичної роботи.

Тема 3. Стрій та ансамбль у вокальному виконавстві.

Ансамбль в залежності від фактурного викладу ансамблевої партитури. Природний та штучний ансамбль. Поняття “ інтонація та стрій”. Інтонаційний стрій, способи досягнення. Мелодичний (горизонтальний) та гармонічний (вертикальний) стрій.

Тема 4. Процес роботи з вокальним ансамблем над музичним твором.

Етапи роботи, в залежності від складності хорової партитури. Синтез роботи в процесі вивчення твору. Три основні етапи вивчення твору: ескізний (загальне ознайомлення з хоровим твором), технологічний (розучування хорового

твору), художній (робота над художньо-образним змістом). Загальне ансамблеве виконання твору.

Змістовий модуль 3. Набуття та удосконалення практичних навичок співу.

Тема 5. Роль керівника вокального колективу. Методична та організаторська робота керівника вокального колективу. Підготовка до заняття з ансамблем, підбір репертуару, методика розучування пісні. Педагогічна діяльність керівника вокального колективу

Тема 6. Вдосконалення вокально-ансамблевої техніки. Напрацювання якості звукоутворення та вокально-хорової звучності. Особливості дикції, артикуляції. Розвиток уміння виразно співати хорову партію сольфеджіо та словами ,з тактуванням з репертуару хору.

Змістовий модуль 4. Практична підготовка та проведення занять з вокальним ансамблем.

Тема 7. Розспівування вокального колективу.

Розспівування як метод колективної постановки голосу і вироблення єдиної манери звучання. Вокально-хорові вправи та методика розспівування дитячих, однорідних та мішаних ансамблів.

Тема 8. Вокальна робота керівника в процесі розучування твору із вокальним ансамблем.

Робота над чистотою інтонування та строю в а капельному співі. Робота над ансамблевою злагодженістю та ритмічністю виконання твору. Робота над динамікою та тембровою виразністю в хоровому творі.

3. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ. заняття	Лабора-торні	Консуль-тації	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7
<i>9 семестр</i>						
Змістовий модуль І.						
Методичне та практичне значення роботи з вокальним ансамблем.						
Тема 1. Предмет і завдання курсу “Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем”.	60	5	4	9	2	40
Тема 2. . _Поглиблення навичок систе аналізу ансамблевого звучання.	53	5	4	9	3	32
Разом за змістовим модулем 1	113	10	8	18	5	72

Змістовий модуль II.						
Вдосконалення виконавської майстерності вокального ансамблю під час практичної роботи.						
Тема 3. Стрій та ансамбль у вокальному виконавстві.	60	5	4	9	2	40
Тема 4. Процес роботи з вокальним ансамблем над музичним твором	52	5	4	9	3	31
Разом за змістовим модулем 2	112	10	8	18	5	71
<i>10 семестр</i>						
Змістовий модуль III.						
Набуття та удосконалення практичних навичок співу.						
Тема 5. Роль керівника вокального колективу.	15	-	6	-	2	7
Тема 6. Вдосконалення вокально-ансамблевої техніки.	15	-	6	-	2	7
Разом за змістовим модулем 3	30	-	12	-	4	14
<i>11 семестр</i>						
Змістовий модуль IV.						
Практична підготовка та проведення занять з вокальним ансамблем.						
Тема 7. Розспівування вокального колективу.	25	-	12	-	3	20
Тема 8. Вокальна робота керівника в процесі розучування твору із вокальним ансамблем.	40	-	12	-	3	25
Разом за змістовим модулем 4	75	-	24	-	6	45

4. Теми практичних занять

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет і завдання курсу “Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем”. Мистецтво керування колективним виконанням музичного твору. Педагогічна діяльність керівника вокального ансамблю.	4
2.	<u>Тема 2. Поглиблення навичок системного аналізу ансамблевого звучання.</u> Художній, завершальний період роботи над ансамблевим твором. Вплив фразування, логічних аспектів, динамічного розвитку на виявлення внутрішнього змісту твору та передачі	4

	художнього образу.	
3.	Тема 3. Стрій та ансамбль у вокальному виконавстві. Робота над чистотою інтонування та строю в а капельному співі. Робота над ансамблевою злагодженістю та ритмічністю виконання твору.	4
4	Тема 4. Процес роботи з вокальним ансамблем над музичним твором. Використання у співі всіх вокально-хорових навичок та елементів художньої виразності.	4
5.	Тема 5. Роль керівника вокального колективу. Виховання волі та етики поведінки диригента в процесі практичної роботи з хором. Концерт як творчий звіт і свято для колективу виконавців і керівника.	6
6.	Тема 6. Вдосконалення вокально-ансамблевої техніки. Робота над чистотою інтонування та строю в а капельному співі. Робота над ансамблевою злагодженістю та ритмічністю виконання твору. Робота над динамікою та тембровою виразністю в хоровому творі.	6
7.	Тема 7. Розспівування вокального колективу. Розспівування як метод колективної постановки голосу і вироблення єдиної манери звучання.	12
8.	Тема 8. Робота керівника в процесі розучування твору із вокальним ансамблем. Вокально-хорові вправи та методика розспівування дитячих, однорідних та мішаних ансамблів. Робота керівника в процесі розучування твору із вокальним ансамблем.	12
	Разом	52

5. Консультації

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет і завдання курсу “Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем”. Педагогічна діяльність керівника вокального ансамблю.	2
2.	<u>Тема 2. Поглиблення навичок системного аналізу ансамблевого звучання.</u> Вплив фразування, логічних аспектів, динамічного розвитку на виявлення внутрішнього змісту твору та передачі художнього образу.	3
3.	Тема 3. Стрій та ансамбль у вокальному виконавстві. Робота над ансамблевою злагодженістю та ритмічністю виконання твору.	2
4	Тема 4. Процес роботи з вокальним ансамблем над музичним твором. Використання у співі всіх вокально-хорових навичок та елементів художньої виразності.	3
5.	Тема 5. Роль керівника вокального колективу. Концерт як творчий звіт і свято для колективу виконавців і керівника.	2
6.	Тема 6. Вдосконалення вокально-ансамблевої техніки. Робота над ансамблевою злагодженістю та ритмічністю виконання твору. Робота над динамікою та тембровою виразністю в хоровому творі.	2
7.	Тема 7. Розспівування вокального колективу. Розспівування як метод колективної постановки голосу і вироблення єдиної манери звучання.	3
8.	Тема 8. Робота керівника в процесі розучування твору із вокальним ансамблем. Робота керівника в процесі розучування твору із вокальним ансамблем.	3
	Разом	20

6. Самостійна робота

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет і завдання курсу “Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем”. Педагогічна діяльність керівника вокального ансамблю.	40
2.	<u>Тема 2. Поглиблення навичок системного аналізу ансамблевого звучання.</u> Вплив фразування, логічних аспектів, динамічного розвитку на виявлення внутрішнього змісту твору та передачі художнього образу.	32
3.	Тема 3. Стрій та ансамбль у вокальному виконавстві. Робота над ансамблевою злагодженістю та ритмічністю виконання твору.	40
4	Тема 4. Процес роботи з вокальним ансамблем над музичним твором. Зробити виконавський аналіз запропонованих творів.	31
5.	Тема 5. Роль керівника вокального колективу. Концерт як творчий звіт і свято для колективу виконавців і керівника.	7
6.	Тема 6. Вдосконалення вокально-ансамблевої техніки. Проаналізувати причини невдалого виконання складних місць твору.	7
7.	Тема 7. Розспівування вокального колективу. Підібрати приклади вокально-ансамблевих вправ для виправлення різних недоліків ансамблевого звучання.	20
8.	Тема 8. Робота керівника в процесі розучування твору із вокальним ансамблем. Скласти виконавський план роботи над ансамблевим твором.	25
	Разом	202

8. Методи навчання:

- інформаційно-рецептивний;
- ілюстративний;
- репродуктивний;

- продуктивний;
- практичний.

Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, самостійні роботи.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – 9 семестр – диф.залік, 11 семестр –екзамен.

Навчальна дисципліна “Методика та практикум роботи з вокальним ансамблем” оцінюється за модульно-рейтинговою системою, яка складається з 2 модулів у семестрі.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня практичної підготовленості студента. Поточний контроль реалізується у формі опитування, перевірки результатів виконання індивідуальних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом. Максимальна кількість балів за поточний контроль становить **40 балів**.

Підсумковий модульний контроль здійснюється у формі виконання студентом модульних контрольних робіт: виконання напам'ять партій ансамблевих творів, які вивчаються у даному семестрі, індивідуально та у складі квартету.

Максимальний бал, отриманий за МКР становить **60 балів**.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

9 семестр

Таблиця 5

Поточний контроль (мах = 40 балів)				Модульний контроль/залік (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		МКР 1	МКР 2	
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				100 залік
T 1	T2	T3	T4	30	30	
10	10	10	10			

Поточний контроль (макс = 40 балів)				Модульний контроль/залік (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1				Модуль 2		
Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		МКР 1	МКР 2	100 екзамен
T 1	T2	T3	T4			
10	10	10	10	30	30	

Критерії оцінювання тем змістового модуля.

(10-9 бал.)

- бездоганна чистота інтонації;
- правильне володіння звуком;
- правильне володіння вокальним диханням;
- досконале володіння артикуляційним апаратом;
- правильне використання різних штрихів;
- досконале володіння камертоном.

(8 бал.)

- добра чистота інтонації (1-2 незначні помилки);
- достатньо правильне володіння звуком;
- правильне володіння хорovým диханням;
- володіння артикуляційним апаратом;
- правильне використання різних штрихів;
- міння працювати з камертоном.

(6-7 бал.)

- задовільна чистота інтонації (3-4 помилки);
- в цілому правильне володіння звуком;
- неправильне володіння хорovým диханням;
- слабке володіння артикуляційним апаратом;
- суттєві неточності при використанні різних штрихів;
- невміння працювати з камертоном.

(4-5 бал.)

- незадовільна чистота інтонації (5-8 помилок);
- неправильне володіння звуком;
- неправильне володіння хорovým диханням;
- слабке володіння артикуляційним апаратом;

-неправильне використання штрихів.

(1-3 бал.)

-незнання нотного тексту.

-невміння володіти камертоном.

0/0 - Партії не здавалися.

Критерії оцінювання МКР

(30-27 бал.)

-високе розуміння художньої інтерпретації ансамблевого твору;

-бездоганне тембральне і динамічне погодження звука свого голосу з іншими окремими голосами своєї та інших партій;

-бездоганна чистота інтонації;

-правильне володіння звуком;

-досконале володіння вокальним диханням;

-досконале володіння артикуляційним апаратом;

-правильне використання різних штрихів;

-вміння орієнтуватись у формі та гармонічній будові твору.

(22-26 бал.)

-достатнє розуміння художньої інтерпретації ансамблевого твору;

-добре тембральне і динамічне погодження звука свого голосу з іншими окремими голосами своєї та інших партій;

-добра чистота інтонації (1-2 помилки);

-правильне володіння звуком;

-правильне володіння вокальним диханням;

-правильне володіння артикуляційним апаратом;

-правильне використання різних штрихів;

добре вміння орієнтуватись у формі та гармонічній будові твору.

(18-25 бал.)

-задовільне розуміння художньої інтерпретації твору ансамблевого твору;

-задовільне тембральне і динамічне погодження звука свого голосу з іншими окремими голосами своєї та інших партій;

-задовільна чистота інтонації (3-4 помилки);

-вцілому правильне володіння звуком;

-задовільне володіння хорovým диханням;

-задовільне володіння артикуляційним апаратом;

-помилки у трактуванні форми та гармонічної будови твору.

(11-17 бал.)

-незадовільне розуміння художньої інтерпретації твору у складі хорového колективу;

-невміння тембрально і динамічно погоджувати звуки свого голосу з іншими окремими голосами своєї та інших партій;

-погана чистота інтонації (5-8 помилок);

-неправильне володіння звуком;

-недосконале володіння вокальним диханням;

-недосконале володіння артикуляційним апаратом;

- неправильне використання різних штрихів;
- невміння орієнтуватись у формі та гармонічній будові твору.

(1-10 бал.)

- незнання партій творів;
- невміння орієнтуватись у формі та гармонічній будові твору.

0/0 - Твори не виконувалися.

В результаті сумування балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролю, студент отримує оцінку

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Таблиця 5

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

9. Список джерел

1. Андреева Л.В., Бондар М.Д., Локтев В.К. Мистецтво хорового співу - М, 2003. - 249 с.
2. Багадуров В. Вокальне виховання дітей. - М.: Музика, 2002. - 357 с.
3. Бігдаш І. Г. Підвищення ефективності навчально-виховної діяльності установ додаткової освіти дітей // Бюлетень. - 2006. - № 4. - С. 5-6.
4. Блінова М.П. Деякі питання музичного виховання школярів у світлі вчення про вищу нервову діяльність: Посібник для вчителів співу. М.: Просвещение, 2004. - 212 с.
5. Богоявленська Д. Б. Про предмет дослідження творчих здібностей // Психол. Журнал. - 2005. - Т.16. - № 5. - С.49-58.
6. Венгрус Л.А. Спів і "фундамент музичності. - Великий Новгород, 2006. - 137 с.

7. Венгрус Л.А. Початкове інтенсивне хоровий спів. - СПб.: Музыка, 2005. - 244 с.
8. Виноградов К.П. Робота над дикцією у вокальному ансамблі. - М.: Музыка, 2007. - 266 с.
9. Вишнякова Н.Ф. Креативна акмеологія. Психологія вищої освіти. - Мінськ, 2006. - 377 с.
10. Голубєва Е. А. Деякі проблеми експериментального вивчення природних передумов загальних здібностей // Питання психології. - 2003. - № 3. - С. 16-28.
11. Готсдінер А.Л. Дидактичні основи музичного розвитку учнів // Питання музичної педагогіки. - 2005. № 1. - С.29-32.
12. Готсдінер А.Л. Музична психологія. - М.: Просвещение, 2003. - 194 с.
13. Гриншпун С. С. Виховання творчої особистості в процесі додаткової освіти // Бюлетень. 2006. - № 1. - с. 5-7.
14. Дитячий голос // під ред. В.Н. Шацької. - М.: Педагогіка, 2005. - 290 с.
15. Дмитрієва Л. Г., Черноіваненко Н. М. Методика музичного виховання. - М.: Просвещение, 2004. - 355 с.
16. Дорфман Л.Я., Ковальова Г.В. Дослідження креативності в науці та мистецтві. // Питання психології. 2004. № 2.
17. Ємельянов В.В. Фонопедический метод формування співочого голосоутворення: Методичні рекомендації для вчителів музики. Новосибірськ. - Наука. Сіб.отделение, 2003. - 377 с.
24. Ємельянов В.В. Розвиток голоси. Координація та тренаж. - СПб.: Лань, 2007. - 144 с.
18. Єрмолаєва-Томіна Л. Б. Психологія художньої творчості: Навчальний посібник для вузів. - М.: Академічний Проект, 2003. - 304 с.
19. Живов Л.Д. Хорове виконавство. Теорія. Методика. Практика. - М, 2003. - 367 с.
19. Стулов Г.П. Розвиток дитячого голосу в процесі навчання співу. - М.: Прометей, 2004. - 455 с.
20. Стулов Г.П. Теорія та практика роботи з дитячим хором. - М, 2002. - 190 с.
21. Тєвлина В.К. Вокально-хорова робота // В зб. "Музичне виховання в школі", Вип. 15. - М.: Музыка, 2004. - 366 с.
22. Тигрів Л.К. Керівництво хором. - М, 2004. - 178 с.
23. Урбанович Г.І. Співочий голос вчителя музики в кн. «Музичне виховання в школі», випуск 12. - М, 2005. - 212 с.
24. Хрестоматія з методики музичного виховання // Упорядник-Апраксина

Інтернет-ресурси

<http://www.anm.odessa.ua/miclu-dichko.html> -27 к

<http://www.edition-peters.de/belaieff>

<http://www.geocities.com/vadim.larchikov/index.html>

<http://www.spilka.kompozitorov.jatp.org.ua>

РЕКОМЕНДОВАНІ ТВОРИ:

1. Аранж. В. Якимець „Тиха ніч”.
2. Українська народна пісня в обробці М. Гобдича „Порізала пальчик”.
3. Українська народна пісня в обробці Г. Гаврилець, переклад для хору М. Гобдича „Засвічу свічу”.
5. В. Івасюк (слова та музика). „Капелюх”.
6. В. Івасюк, слова С. Пушика. „Стоїть пшениця, як Дунай”.
7. Ю. Рибчинський, слова І. Поклада. „Чарівна скрипка”.
8. Glenn Miller. In the Mood
9. М. де Алоє, "Le port de Beaulieu".
10. М. де Алоє, "La danza di Matisse"
11. Б. Барбера, "Тиша"
12. Б. Барбера, "Mon dieu"
13. Дж. Гершвін, "Embraceable you"
14. М. Кампобассо, "Два питання"
15. Н. Катаккіо, "Яблучний сік"
16. Н. Катаккіо, "Балада"
17. М. Каф'єро, "Vlob"
18. М. Каф'єро, "Cip & Ciop"
19. М. Каф'єро, „Більш-менш”
20. М. Каф'єро, „Трикутник”
21. Ч. Кореа, "Chicks Tune"
22. Ч. Кореа, "It could happen to You"
23. Ч. Кореа, "Finger prints"
24. Ч. Кореа, "Folk song"
25. . Мандаріні, "Ly"
26. А. Мандаріні, "Думки"